

Милутин Ж. Павлов

ЛИРСКА ГЕОМЕТРИЈА ЈАСНО ЗАТЕГНУТИХ ТЕТИВА СРПСКЕ МОДЕРНЕ

(Ненад Шапоња: *Срећна вода*, Прометеј, Нови Сад, 2024)

Да ли се може песничка књига рашчитавати и као трактат о бићу затеченом у простору и времену? Није ли песник *ценџрифудални иџрач* на бини, спреман да се суочи са пуним осветљеним кругом сопственог *биџ*-ка, загледан у бескрајни низ концентричних кругова, пун наслутно вечног разазнавања ко би могао бити он себи самом као сазнајна немоћ? Многи наши костими скројених књига, у шивеној драматургији животне позорнице, јесу тенденциозно *сасвим маскирани у суџра*. Сви ти дизајнирани штофераји, микроскопски виђени у радионици лирског шнајдераја Ненада Шапоње, јесу *џаучинасџа*, и сасвим огољено речено, *једина одела / она у којима се осећамо добро, своји на своме, самољубно илити нарцисоидно пред распричаним ласкавцима*

који сличе потопу. То лицемерје фарисеја сасвим је видљиво. Отуда, ваља заћи дубље и сажетије у разоткривању бивствовања у времену. Мартин Хајдегер каже: „Битак јест то што се показује у чистом мотрећем опажању, и само то вићење открива битак.” Шапоња јесте загледник који историјску даљину претвара у близину, јер сенке, попут духова, којима су, колико јуче, били опседнути Шекспир, па и Достојевски њим самим, те исте *сенке су се дубоко сакриле, у наша џела*. То је полазно показна анатомија лирског ега овога песника.

У чему је кунст строфирања Ненада Шапоње? Па у томе да бити у времену значи и сушт мерљивости када и *нишџа* над самом *ниџдином* уме бити *нешџо* што је амплитудирало од Аристотела до Хајдегера, и опстаје као ехо, и у лирским акредитивима песничког умећа овога песника. Његов пуни глед у окружје *из близине* истодобно је и давнина *из ниџдине* – то је тај важећи рефренски прасак који се не може баш много ослухнути код иних песника, сем ретких којима припада Шапоња са својим лирским спекулама (у библијсим визурама) и *усред оноџа / шџо беше и биће / моја џрича из давнине, / из близине / из ниџдине*. Када, у тренуту, учаваш, као читалац који ураста у мисли потенцијалног писца, астралне ходочаснике језгром где опстојава *Свечаносџи очију и душе*, схваташ умножено, како попут животне косине једног Сизифа: *Прашимо и џарамо сенке исџред себе, / оџрезно се џридржавајући / уз њихово нишџа*.

Изговорна лицемерја, почесто невидљивих речи, огољена су, и како онда у огледалу дупле експозиције, када севне светлост *йрејознаши / йраву реч, / и йраву душу, / у исио време?*

Шапоња јесте лирик синтезе онога што се нашло у српској лирици двадесетог века, и надасве је окренут српској *модерни*, чији је поуздани зачетник Тодор Манојловић. Шапоња јесте обновитељ тог истог трепета са психогеним угломером у квадратури *модерне*. Он телеграфски упитно строфира: *Како у свеју која нема / сйвориши свеи која има?* Сличне упитаности пратиле су и нетренке Растка Петровића. Зар Шапоња не асоцира на *йлаг* Раке Драинца која је бескрајна: *О да, имам све, када немам нишиа* у прологу лирске оракуле *Срећна вога?* Реч је о једноставно узвишеној песмословји упитно разложној: *Да ли сам иде, када шебе нема?* То је тај баладични тонус док *Трајемо у слушњи, / живимо у ишчекивању, / ван која нас нема.* Тек колико си у оном другом бићеш и у себи самом.

Свака осама је сва у призиву наших чула. О томе најбоље сведоче дела настала из представе коју нам предочавају словни знаци пешчаних дина. Није нам само Артур Шопенхауер указивао на то колико је свет *йредсйва* коју живимо. Филозофија и уметност, уопште, описмењавају људску душевност.

Сценска *расветла сна* могла би бити лирика Ненада Шапоње која комплиментарно скрозира и суматристички пртљаг затечен у коферу Милоша Црњанског. Хамлетизирање овога песника није без смисла, важи као поуздана кућна адреса. Отуда и смем казати да затеже стреловити лук у пуној тетивности Тодор Манојловић – Ненад Шапоња, јер његов *йрен* јасно указује како *Цео живои / йахуљу на глану носим.* Стихови овога песника јесу муњевити балетски заокрет када *сјај бића йакеи йела йосйаје.* Склон сам поверовати, да виђено са мрежасто уловљене стране Сигмунда Фројда, ова песничка чаролија тка себе саму на разбоју чија је потка илити основа, приклоњена снопхату: *Тврђава у коју се не улази. / Враћа до којих се не долази. / Сан који се не шумачи. / Слушња у коју се не сйиже.*

Уосталом, како вели Владимир Набоков, књижевни лаборант: „Постоје тајне тачке, сублиминалне координате помоћу којих се картографише књига.”

И сам песник, у искушењу стиховања, подвлачи да је лирика у огледалу *срећне воге*, у пуном смислу исказног стиха *чаролија израсла до сна*, јер нема нам среће ако нисмо одболовали тугу.

Елементарну књижевну спекулу кореспондирања Ненада Шапоње чини геометрија троугла:

- зачудна меланхолија која нас слутно прати попут лирике Едгара Алана Поа,
- уз апсурдне секвенце које је потписивао и Албер Ками,
- а ту је и асоцијативно загледно преламање светлог и тамног стиха за чијим финесама је трагао Ендре Ади (зар овај сазведни геометризам није сам по себи комплиментарно јасан), тачка.

Пред нама је лирски прасак пуне регенерације таме и светла, колоритна омама која осцилира финим нијансама попут слика Едуарда Манеа. То су вам нијансе благих обрису – без раскршћа, вертикале и хоризонтале пуног преплета. Основна фонема ове лирике с прологом и епилогом јесте оранж флауте и тегет баршунастог баритона. Као сенка могла би бити апотекарска вага временске филигранције

у простору. Има укроћеног затишја, нема наглине у омеру стиховања. Песник је сав у призиву Мојсија који ходајући по води распознаје сенке оних пред којима гласом мудре законитости разастире речи. И песникове фатаморгане су опипљиве, јер сама збиља у опасном привиђењу није залудно укњижена упитаност: *А одбрана од свећа, иишање оно, / колико ли шебе има још у њој?*

Само фатални утописти могу приповедати о крају историје кога нема и којег неће бити у космогонији коју пулсирајући егзистирамо, још, у тесно скројеним *иачинастим* шињелима вазда посрнуле солдатеске. Широко је уска паучина нашег инсектаријума и за осе и за муве зунзаре са олаким комарцима животног бугарника.